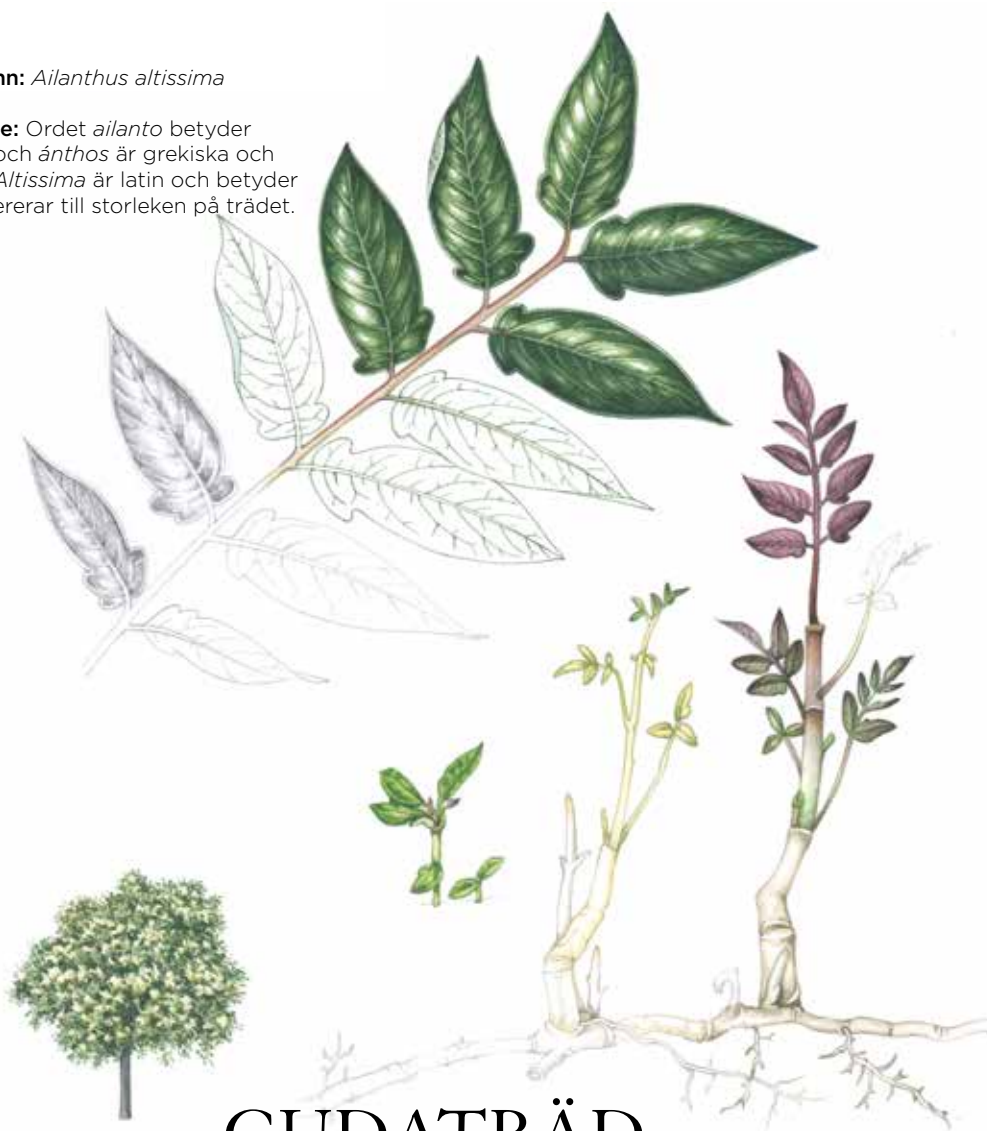

Vetenskapligt namn: *Ailanthus altissima*

Namnets betydelse: Ordet *ailanto* betyder "himmelens träd" och *ánthos* är grekiska och betyder blomma. *Altissima* är latin och betyder "högsta" vilket refererar till storleken på trädet.

GUDATRÄD

Ailanthus altissima

Gudaträdet är ett lövfällande träd som kan växa upp till 25 meter högt men i Sverige blir den cirka 6–10 meter hög. Trädet har sen många år tillbaka planterats in i stadsmiljöer eftersom det är tolerant mot torka och luftföroreningar. Men i takt med att klimatet har blivit varmare trivs den och sprider sig, vilket kan leda till stora problem eftersom den tränger undan andra arter och skjuter rotskott som kan skada hus, trottoarer och vägar.

Ursprung

Gudaträdet kommer ursprungligen från norra och centrala Kina. Trädets förmåga att lätt etablera sig, dess tålighet mot luftföroreningar, och inga sjukdoms- och insektsproblem, gjorde den populär bland landskapsarkitekter, som lät plantera in trädet i många parker och i städer världen över. Men trädets förmåga att producera mycket frön och många rotskott ställer till det för många länder i Europa. Gudaträdet har även planterats här och då främst i södra Sverige. Trädet förekommer i Skåne, Halland, Uppsala samt på Öland och Gotland.

Så känner du igen ett gudaträd

Trädet har graciöst böjda grenar och är nästan alltid dubbelstammigt från ganska låg höjd. Det blir vanligtvis 6–10 meter högt men kan växa och bli 25 meter hög.

Barken på ett äldre trä har ljusa ränder.

Barken på ett ungträd.

Barken är slät med ljusa ränder. Bladen slår ut sent på våren och är först kopparfärgade för att sedan bli gröna och har sammansatta blad med vanligen 6–16 bladpar och liknar ett enormt asklöv. Det är dessa jättelånga blad som kan uppfattas som graciösa grenar – men det är alltså egentligen jättelånga bladskaft. Det är lätt att känna igen ett gudaträd på bladen då de har tydliga körtlar i bladbottens hörn. Blommorna är små, gulgröna, växer i stora klasar och blommar under sommaren. Det finns hanblommor och honblommor. Hanblommorna avger en obehaglig lukt. Fröna är avlånga, platta och har en ljus rödbrun färg och sitter i en stor klase. Ett stort träd kan producera 300 000 frön per år. Fröna mognar på sensommaren och sprids sedan med hjälp av vinden. De kan ligga vilande i jorden i flera år tills gynnsamma förutsättningar uppstår och då börja växa.

Trädets rötter utsöndrar ett ämne som gör att andra växter inte trivs att växa i närheten.

Invasiva rotskott

Gudaträdet sprider sig framför allt med rotskott i Sverige, men i Skåne har det nyligen upptäckts att den har spridit sig med frön. Ett frö från ett gudaträd börjar växa i maj och fortsätter sen växa under hela sommaren. Ofta är det flera frön som har börjat växa intill varandra och kan då bilda ett bestånd. Trädet är känt för att kunna etablera sig i karga och omöjliga miljöer så som i sprickor i en trottoar. Under första året kan det bli närmare en meter högt. Så fort den har etablerat sig börjar den skicka ut rotskott så långt som 15 meter bort. Dessa skott kan bli närmare två meter på ett år. Om trädet sågas ner kan stubben skicka ut rotskott som kan växa 3–4 meter på ett år. När trädet störs genom att det beskärs eller sågas ner reagerar den ofta genom att skicka ut massor av rotskott. Dessa skott behöver inte synas direkt utan kan börja växa ett till två år senare. Därför kan det vara svårt att bekämpa ett gudaträd.

EU-listad

Gudaträdet är listad på EU:s förteckning över invasiva främmande arter vilket innebär att du inte får ha det i din trädgård, dela med dig av frön eller sprida växtdelar.

Om du hittar ett gudaträd i naturen – rapportera in det till Artportalen via www.invasivaarter.nu

Förbjudet att ha i trädgården

Trädet finns med på EU:s förteckning över invasiva främmande arter sedan juli 2019, vilket innebär att växten är förbjuden att importera, sälja, odla, transportera, använda, byta och sätta ut i naturen. Det innebär att du inte får ha ett gudaträd i din trädgård och enligt lag måste du ta bort det.

Gudaträdet skickar ut rotskott.

Frökapsel från ett gudaträd

Varför ska det inte finnas i Sverige?

Än så länge ställer gudaträdet inte till med allt för stora skador på den svenska infrastrukturen och den biologiska mångfalden men i takt med klimatförändringarna, ökar riskerna för att trädet ska få större fotfäste även här. Trånga vindstilla gator med stenbeläggning och husvägar som höjer temperaturen och är exempel på växtplatser som bidrar till ett gynnsamt mikroklimat för ett gudaträd.

Effekter på den biologiska mångfalden

Gudaträd har negativa effekter på den biologiska mångfalden eftersom de bildar täta bestånd som konkurrerar ut annan vegetation. Trädets rötter avger också en alt ämne som hindrar andra växters tillväxt.

Effekter på samhället

De flesta gudaträd som finns i Sverige finns i våra städer då det har planterats in som gatuträd. I till exempel Berlin i Tyskland har man stora problem med gudaträdet då de sticker upp ur asfalten och det kostar åtskilliga miljoner att bekämpa trädet varje år.

Effekter i din trädgård

Gudaträdet är ett vackert träd, men som tidigare nämnts är det mycket invasivt och tränger lätt undan övriga växter i din trädgård. Rotskotten kan också skada byggnader eller andra anläggningar.

Effekter på din hälsa

Somliga kan utveckla allergi mot gudaträdets pollen.

Så här utrotar du växten

Det kan vara besvärligt att få bort ett gudaträd om det har etablerat sig. Det kan också bli dyrt då det inte räcker med att enbart såga ner trädet.

Utrotningsmetoder

Växtplats och trädets storlek avgör bekämpningsmetod. Det går inte att jämföra gudaträd med de flesta andra träd som du önskar få bort från trädgården då det inte hjälper att bara fälla trädet.

Ett gudaträd kan bli upp till 25 meter högt men i Sverige cirka 6-10 meter.

Nyetablerad frösådd planta

Nyetablerade skott, när det växer enstaka mindre plantor dras enkelt upp för hand eller grävs upp beroende på markförhållandena. Var noga med att hela roten kommer med upp. Alla rotfragment som finns kvar i marken kommer att försöka växa. Att enbart klippa ner trädet hjälper bara tillfälligt. Obs! Att dra upp plantan hjälper enbart på frösådda plantor. Inte på rotskott.

Ungträd och rotskott

Ett träd kommer om det sågas ner att svara med att skicka ut en massa rotskott. Det kan sluta med att du inte bara har ett träd utan nu istället får ett okontrollerat bestånd. Om du emellertid bor i mellersta eller norra Sverige är risken minimal att trädets rotskott kommer att överleva en svensk vinter med tjäle.

Det går att trötta ut ett gudaträd så att det slutligen dör. Men räkna med att det tar minst två till tre år och en massa arbete. Trädets ålder och växtplats där graden av skugga, tillgång till vatten och konkurrens av andra växter spelar en stor roll.

Bästa tidpunkten för att påbörja arbetet med att få bort trädet genom att såga ner det är i juni och i början av juli eftersom den då har använt mycket av sin växtkraft till att sätta löv, och har i och med det mindre kraft till att skjuta rotskott. Undvika att såga ner trädet på höst, vinter eller tidig vår eftersom det då finns gott om lagrad energi i rotsystemet. Gör snittet så nära marken som möjligt. Ju oftare du kan klippa tillbaka trädet desto svårare får trädet att samla kraft. Störst effekt blir det om trädet och eventuella skott kapas av varje vecka under växtsäsongen eller så fort den sticker upp.

Äldre träd

Kemisk bekämpning bör i största mån undvikas men om det inte finns möjlighet att bekämpa gudaträdet manuellt kan kemisk bekämpning i form av ecoplug vara effektiv på större träd. Såga ner trädet. Borra hål i stubben ovanifrån, intill barken. Avstånden mellan borrhålen ska vara 4–5 centimeter. Använd föreskriven borrhörlek för att passa ecoplug. Slå ner pluggen. Detta ska göras direkt när trädet sågas ner. Rotskott som har en stamomkrets som är bredare än tre centimeter bör också sågas ner och sen pluggas. Borrhålet görs då mitt i stubben.

Ringbarkning är en klassisk och verksam metod att hantera träd som ska fällas och som skjuter rotskott, till exempel asp och poppel. Genom att först ta bort en bred remsa av barken runt om hela träden tar du bort energiförsörjningen från bladen till rotsystemet. Vid ringbarkning bryts ledningsbanorna i innerbarken där näring från trädkronan transporteras till rötterna och trädet svälter ihjäl efter ett par år. All bark i ringen måste avlägsnas och även eventuella levande grenar under barkringen måste huggas bort, annars överlever trädet. Ringbarkningen är lättast att göra under vår-försommar när barken släpper lätt. Obs! Var noga med att inte gå in i veden eftersom det då finns risk att trädet sätter nöds-kott. Var uppmärksam på att ringbarakade stora träd kan börja tappa grenar när de stått en längre tid och de är också svårare att fälla då vedstrukturen förändras på grund av avuttorkning.

Efterkontroll

Kontrollera regelbundet området för att se om nya skott eller plantor har dykt upp. Åtgärda snabbt genom att dra upp eller klipp ner. Det kan också vara effektivt att så in gräs som sen klipps återkommande med en gräsklippare.

Hantering av växtmaterial

Var försiktig vid hantering av växtavfall och jordmassor då de kan innehålla frön och rotde- lar. Extra viktigt är det om du bor i södra Sverige. Rotdelar och frön bör eldas upp på plats om det inte råder eldningsförbud. Alternativt läggs i en hel sopsäck, som sedan sluts ordent- ligt och körs till den kommunala återvinningscentralen där den klassas som brännbart avfall, ej som trädgårdsavfall. Kontrollera först om återvinningscentralen tar emot växtmaterial av gudaträd. Alla gör inte det. Väl på anläggningen ska den läggas i specialcontainer enkom för farligt växtmaterial eller bland brännbart. Absolut ej på komposten!

Misstas för gudaträd

Korrekt identifiering av gudaträdet är viktigt. Flera trädgårdsträd och buskar har också sam- mansatta löv som rönnsumak, Rhus typhina, den svenska asken, Fraxinus excelsior, och svart valnöt, Juglans nigra. Det som skiljer dem åt från gudaträdet är bland annat att gudaträdet avger en stank, det har små körtlar på bladens bottenhörn, klustret av de platta fröskidorna samt att gudaträdet växer betydligt snabbare. Är du osäker ta kontakt med en certifierad ar- borist eller hör efter med kommunens parkavdelning för att få kontakt med sakkunnig.

Ersättningsträd

Grå valnöt och svart valnöt är vackra alternativ till gudaträdet.

Fakta om blomsterlupin

- *Finns framförallt i södra Sverige.*
- *Gudaträd skjuter rotskott.*
- *Bekämpas effektivt med ecoplug.*
- *Tål torka och luftföroreningar.*